Ч. 36. Чернівцї, четвер дня 11. (23. мая) 1895. Рочник XI.

Передплата
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Недїля“ виносить:
на цїлий рік 10 зр. — кр.
„ чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграницї 15 рублїв або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і недїлю.
Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером.

Наші національно-полїтичні відносини.

V. Наші доморОдні москвофіли не перебирають в средствах, де ходить о те, щоби знищити, або бодай придавити наш національно-полїтичний рух, де ходить о те, щоби нам відобрати наше найбільше добро, наше природне живе народне житє. Коли теперішні загальні полїтичні відносини не дозваляють їм ужити на се дикої фізичної сили, не дозваляють їм нищити свої рускі землї мечем і огнем, то все-ж таки сї платні повільні слуги дикої неволї не марнують дорогого часу, але воюють безустанно бодай поганими лайками, та проворними підступними видумками, котрі не тілько подобають ся тим, що йно люблять бавити ся чужим коштом, але що гірше, баламутять наших незрячих братів, або чужих людий, що не знають нашого народного житя, нашої історії. Такою видумкою є проголошена в найновійшім часї нашими кацапами теза, мовби інтриґа польска винайшла наш руский нарід. До тих підлих видумок належить і се, що також в найновійшім часї підступним способом розголосили наші доморОдні московскі наймити, а іменно сей безвстидний закид: мовби то наші найщирійші люди, наші сьвідомі патріоти, як они кажуть: „нового курсу“ пішли для своїх самолюбних цїлий в службу до Поляків і австрийского правительства на шкоду нашого народу. І сїй підступній клеветі повірили мабуть не тілько наші незрячі брати, але навіть такі щирі свої люди, як п. Романчук і др.

Вдала ся отже московским наймитам підступна штучка; вдало ся їм розбити наш народний табор; ликують наші доморОдні вороги і з радости затирають руки, бо доконали сего, чого так довго бажали; бо вдало ся їм викликати в нашім народовскім таборі ще дотепер небувалий, страшний і пристрастний розстрій, що мов та чорна густа хмара притемнює нашу народну ідею, розбиває пожаданy спільну живійшу народну працю, а тим самим спиняє і живійший розвій нашої національної сили. А наші сердешні легковірні народовцї дають ся цїлими рядами ловити на сю підступну вудку, теряють безуспішно в сїй пристрастній, можна сказати, братоубійчій борбі свої найлучші сили, та піддержують тим способом самі, на превелику шкоду нашої народної справи — нашу національну неміч.

Замісць безпристрастним, чесним і поважним способом, а то: поважною, отвертою і щирою виміною гадок прояснити всї непорозуміня і підозріня, бавимо ся ми, мов незрілі дїти, докорами, лайками, та гадаємо мілкими дотепами побороти своїх мнимих противників.

Національно-полїтичний розвій народного житя, розвій національної сили народу — се за важне питанє, щоби можна его роз'яснити і розвязати самими підозрінями, або мілкими дотепами. Противно, тут треба дуже поважної, розважної і умілої працї.

І чим провинили ся наші провідні люди, т. з. „нового курсу“ супротив нашої народної ідеї? Яку шкоду завдала їх полїтична праця нашій народній справі? Чи ми по нашім народнім відродженю були коли яко нация сильнїйші, або бодай так сильні як тепер в часї „нового курсу“? На сї питаня будемо очікувати поважної відповіди від наших противників із теперішного нового табору „народовців-опозиционїстів“. А поки-що хочемо тут ще раз подрібно розібрати сю преважну справу і представити совістно наші дотичні погляди.

Кождий тямучий чоловік, що глубше слїдить за цїлим ходом людского розвою, мусить признати, що етичний напрям духової працї змагає неустанно до поборення безоглядного самолюбства, до усуненя разячих, а для загалу шкідливих контрастів, до справедливійших суспільних порядків. Се є отже природна цїль етичної людскої працї, до сеї цїли мусять змагати всї люди доброї волї, всї провідники і всї заступники поодиноких народів і кожде справедливе правительство. На сїй едино справедливій підставі мусять доконче з часом улагодити ся і відносини між поодинокими народами, котрим судилось проживати разом яко сусїдам.

Але не так то легко іде ся всесьвітна духова праця. І найлїпша воля поодиноких людий не може побороти на раз всї перешкоди, які нагромадила вже сама слаба людска природа в протягу цїлих віків против скорійшого розвою людского роду і справедливих суспільних людских порядків. Тілько помалу дадуть ся усувати сї перешкоди; бо треба тут поборювати застарілі суспільні порядки, застарілі пересуди і погляди, навички, звичаї і обичаї. Треба тут уважати на свою власну силу, чи зможе она побороти противників, або чи може в нерівній борбі зведе ся на нї на що, і пропаде цїлком марно. Без повної власної сили не можна провадити з успіхом опозиційної полїтики. Противно, розумна і розважна, або як кажуть, раціональна полїтика наказує заступникам слабших народів, як ми се вже попередно підносили, навязувати — коли се лиш можливо — як найтїснїйші зносини з правительством і сильнїйшими партиями, щоби бодай що небудь придбати для зміцненя своєї національної сили.

Переконані о полїтичній немочи свого народу і розваживши добре всї теперішні загальні полїтичні відносини не могли наші щирі і сьвідомі полїтики „нового курсу“ провадити свою полїтичну працю на иньших засадах, як на повисше висказаних засадах раціональної полїтики. Се наказували їм загальні полїтичні відносини в нашій державі, о котрих ми вже попередно подрібно говорили; се наказувала їм прихильність нашого правительства, що само старало ся вступити в контакт з Русинами; се наказувала їм наша полїтична неміч і теперішні відносини, які панують між Русинами і їх сусїдами.

Про нашу полїтичну неміч чей-же нїхто, що має здоровий розум і здорові очи, спорити не буде.

А тепер придивім ся ще теперішним відносинам, які панують між нами, Русинами, а нашими сусїдами.

Про велику полїтичну силу наших північних сусїдів, Росиян, годі і тратити богато слів, бо се загально знана річ, бо сего не заперечуть навіть і наші доморОдні москвофіли. Але в Росиї годі Русинам навязувати полїтичні зносини в користь нашої народної справи з впливовими Москалями, або бодай з росийским правительством, бо там і впливові Москалї і їх правительство не узнають руско-українського народу. Там ми проскрибований нарід, справдішна товпа без всяких національних і полїтичних прав. Там мусять наші нещасні брати чекати на лучші часи, а поки-що, о скілько можна, піддержувати тихцем народну ідею.

Вже трохи лучші наші відносини до Поляків в Галичинї і до Волохів на Буковинї.

Перегляд політичний.

— Відручне письмо цісарске, котрим іменує ся ґр. Ґолуховского міністром справ заграничних звучить так: „Любий ґрафе Ґолуховский! Іменую Вас моїм міністром дому і справ заграничних, поручаю Вам провід у спільній раді міністрів і уділяю Вам рівночасно достоінства тайного радника з увільненем від такси“.

— В справі виборів до австрийских делеґаций відбули галицкі посли засідане. З галицких послів вибрано: З кола польского: Залеского, Єнджейовича, Хшановского, Щепановского, Поповского і Пініньского; з руского клюбу посла Барвіньского. На заступників вибрано: пос. Ґневоша і Евг. Абрагамовича.

— З Відня доносять, що іменоване ґр. Ґолуховского міністром для справ заграничних не можна ніяк уважати за сатисфакцию для Угорщини, як старають ся представити орґани угорскої ліберальної партиї. Sonn- u Montags-Ztg. доказує, що Мадяри коньче хотіли, щоби міністром для справ заграничних став знову Мадяр, а іменно міністер Каляй. Pester Lloyd, головний орґан ліберальної партиї угорскої, доказує знов, що ґр. Ґолуховский буде міг зовсім добре вийти з Угорщиною, скоро згодить ся на їх понимане § 8-го австро-угорскої угоди, надаючої Угорщині (але й Долитавщині — ред.) вплив на справи заграничні. Та-ж сама ґазета доносить, що ґр. Ґолуховский не єсть ярим клерикалом, але за то сильним консерватистом. — Заграничні ґазети витають нового міністра приязно, а іменно францускі.

— З Софії доносять, що там з тамошної ґімназиї виключено всіх тих студентів, котрі в день 1. мая, яко сьвята робітничого не прийшли до школи.

— Великий князь Николай Николаєвич іменований ґенеральним інспектором росийскої кінноти.

— В послідних часах появляли ся вісти повтаряні за деякими болгарскими ґазетами, що цар принимав на авдиенциї звістного болгарского аґітатора Драґана Цанкова і з сеї причини роблено всілякі комбінациї. Тепер же дістала Pol. Corr. допись з Петербурга, котра рішучо тому заперечує, мов би цар принимав Цанкова.

— Обі палати шведского парляменту ухвалили при спільнім голосованю підвисшити диспозицийний фонд правительства на войско і иньші надзвичайні цїли з 2 і пів взглядно 5 міліонів на 7 і пів міліонів корон. Ся ухвала є відповідию на погрози норвеґских радикалів і на ухвали норвеґского стортінґу, котрий назначив значнійші гроші на узброєне Норвеґії.

— Times дістає з Пекінґу вість, що в північній Формозї вибухла революция, на чолї котрої стоїть ґенерал Ку-гунґ-кук. Повстанцї хочуть оголосити независимість Формози. Хіна підпирає мабуть за намовою Росиї — те повстане і наміряє державам предложити признане тої независимости. Повстанцї хочуть запровадити на Формозї републиканьску управу.

Дрібні вісти.

Презенту на опорожнену греко-кат. парохію в Шешорах цісарского надання, уділило ц. к. Намістництво о. Іванови Білоусови, дотеперішному пароховн в Білоберізцї.

Намістник Галичини ґр. Казим. Баденї виїхав в суботу рано до Коломиї і оглянув тамошні фахови школи. Вечером того самого дня повернув п. Намістник до Львова.

Учителями народних шкіл в Галичині іменовані: Ігн. Угорницкий в Підлужи, Вас. Мищишин в Змієвисках, Ів. Черманик в Пужниках, Стан. Стешиньский управителем 2-клясової школи в Демни вижній коло Сколього, Фр. Бобиньский управителем 2-клясової школи в Гостові, Стан. Кноп управителем 2-клясової школи в Заваловї, Вартол. Фиртак управителем 2-клясової школи в Борках великих, Ант. Качмарский учителем в Загірю, Теоф. Хехльский в Родатичах.

Впреосьв. Митрополит Сильвестер Сембратович виїхав в пятницю зі Львова до Унева, звідки виїхав 22-го мая на канонїчну візитацию олеського деканата.

Дневник розпоряджень армії оголосив розпорядженє міністра війни, що одноросчним охотникам, котрі не здали іспит офіцерского, але показали одушевлене, заховували ся взірцево і живо інтересували ся справами війсковими, признавано яко надзвичайну пільгу передвчасну відпустку.

Акцийне товариство для будови всхідно-галицких льокальних зелїзниць. Міністер справ внутрішних, на основі цісарского призволеня і порозумівши ся з міністрами скарбу, торговлї і судівництва, уділив пп. ґр. Володисл. Баворовскому, ґр. Меч. Дунин Борковскому, ґр. Адамови Ґолуховскому і ґр. Юр. Коритовскому, яко концесионарам всхідно-галицких льокальних зелїзниць дозволу на засноване акцийного товариства під фірмою „Всхідно-галицкі льокальні зелїзницї“ з осідком у Відни. Рівночасно затверджено статути сего нового товариства акцийного.

Загальні збори кружків (kółek) рільничих відбули ся дня 15. мая в Тернополи. Богослуженя відправили: в костелї архіепископ Ісакович, а в церкві парох Громницкий. Наради зборів відкрив презес Августинович, дякуючи між иньшим також арх. Ісаковичеви за підпиранє товариства. Арх. Ісакович у відповіди підніс спільну працю згідну обох братних народів — а до того навязав знов крилошанин Билиньский свою промову, в котрій взивав до спільної працї і закладаня як найчисленнійших „кулок.“ Відтак наступило повитанє бурмістра тернопільского Погорецкого. Довша дискусия вивязала ся над справозданем о діяльности товариства в 1894 р. Головнійші дані в тім справозданю такі: В 1894 р. були засновані два повітові заряди „кулок“, іменно в Самборі і Хшанові, так що тепер єсть вже 32 повітових зарядів. В тім же роцї отворено 76 нових „кулок“ в 39 повітах з 2362 членами. Найбільше, бо 10 „кулок,“ отворено в сяніцкім повітї. Взагалї істнує дотепер 998 „кулок“ в 1361 громадах з 48.592 членами. Читальні „кулок“ мають 72.594 книжок. В 1894 р. через головний заряд спровадили „кулка“ інфлянтского льну за 3023 зр. 40 кр. і різного насіня за 7141 зр. 69 кр. Крім того мали „кулка“ при закупнї рільничих машин опуст в висотї 20 проц. В 1894 р. спровадили „кулка“ того рода машин за 2561 зр. 92 кр., штучного навозу за 12.630 зр. За цїлий сас істнованя спровадили „кулка“ насіня за 100.501 зр. 9 кр., рільничих машин за 24.209 зр. 94 кр. і штучних навозів за 73.353 зр. Особливу увагу звернув головний заряд товариства на основанє крамниць. З кінцем 1892 р. було 522 крамниць „кулок“ з основним капіталом 250.000 зр. а чистим зиском понад 100.000 зр. Тепер же єсть 800 крамниць. Головний заряд розвинув діяльність також в напрямі основаня позичкових кас і обезпеченя членів „кулок“ від огню. В краківскім товаристві взаїмних обезпечень було з кінцем 1893 р. обезпечених членів „кулок“ на суму 3,599.062 зр. Касовий білянс виказує доходи в сумі 16.096 зр. 61 кр., розходи в сумі 15.325 зр. 17 кр., осталось в касї „кулок“ готівкою 771 зр. 44 кр. — Заряд головний зарядив в 1894 р. люстрациї господарств селяньских в 260 громадах в 23 повітах. Люстрациї переводили теоретично і практично образовані люстратори товариства: Ж. Гаварецкий, Вас. Король, Кар. Мелецкий, Ф. Найштайн і Володимир Шибиньский. Так роблять Поляки, а ми? Коли львівска „Просьвіта“, коли черновецка „Руска Бесїда“ почванить ся таким розвоем? Людий нема в нас до роботи! Єсть тілько горстка чорних муринів, що за всіх працюють, але за те тисячі критиків!...

Уличні забуреня лучили ся дня 13. і 14. мая у Львові, викликані кількома робітниками аґітаторами, котрих головного провідника Желяшкевича, заарештувала поліция і его власну справу віддала судови карному. Ті забуреня представлені в деяких львівских дневниках яко обяв робітничого руху, закінчили ся ерештованем поліцийними властями кількох надто голосних проводирів. Дня 13 с. м. в понеділок, отже по сьвяточнім дню, товпа, около 150 львівских робітників, напала робітників „Мазурів“ занятих при роботї коло будови другого шляху з головного двірця на Підзамче, а на другий день, ві второк, подібний напад устроено на робітників, занятих при будові універсітетскої клініки при улици Пекарскій. Розслїджено, що почин до тих непорядків вийшов від товариства мулярів, каменярів і теслів. Поліция, що вдала ся в сю справу, мусїла вправдї загрозити ужитком оружія, але ужитку з неї не зробила. Отже хибні були донесеня о скалїченях робітників і поліцийних вояків. Судове слїдство веде ся.

Чорна година для австрийского рільництва і єї причини. (Die Krise in der österreichischen Landwirtschaft und deren Ursachen) — оттакий заголовок має книжка, видана коштом всіх начальників громадских повіту Містельбах в Долїшній Австриї. В тій книжці обговорює ся докладно сумний стан господарский австрийских рільників. Причина чорної години для рільництва після думки тих двірників є: 1. високі кошта продукциї; 2. спад цїни збіжа; 3. занадто великі тягарі від землї; 4. недостаточне число заступників рільництва у всіх парляментарних тілах. Одинокий спосіб, підпомочи рільництво і его поставити на ноги, се основна політична і фахова орґанізация рільників з долу до гори після знаменитого взірця „Союза хліборобів“ в Німеччині. Такий „Союз австрийских хліборобів“ повинен опирати ся на краєвих союзах хліборобів, котрі треба-б у всіх краях заложити. Начальники громадскі, що підписали се письмо, належать вправдї до ріжних партий політичних, але заявляють сьвято, що в повній згодї будуть вступати ся за интереси хліборобів і кажуть, що всї громади повіту Містельбах приступлять до заснованя повітового союза хліборобів. Они готові також приступити до союза краєвого Долїшної Австриї, наколи і иньші повіти на се згодять ся, і мають повну надію, що і в иньших краях стануть хлїбороби лучити ся в такі повітові і краєві союзи. Хто рад би з тими справами докладнійше запізнати ся, най пише до начальника громади Йосифа Райдлїнґера (Reidlinger) в Ернстбрунн, Долїшна Австрия.

З Коломиї пишуть нам: В н-рі 29. „Буковини“ подали Ви сумну вістку з перемиской епархії, що деякі сьвященики інструкциї статистичні, надруковані в мові рускій, повідсилали громадно назад дотичним староствам, мотивуючи свою загонистість незнанем фонетичної правописи. На тій основі видно стоїть і станїславівска епископска консистория, бо розпорядок ц. к. Намісництва з 15. марта 1895. ч. 15998. і дотичну інструкцию надрукована в числї VI. с. р. „Вѣстника станиславôвской епархіи“, виданім дня 15. мая 1895 (в роковий день для нашого народу) на стор. 47—58 по польски. Сим згадана консистория посередно дала зрозуміти „подчиненному клирови“, щоби і сей гордував рускою мовою та згадані викази на польских формулярах (бо й ті надруковано) виповняв по польски. Ну, і жалувати-ж ся тут на Поляків, що не шанують руської мови, коли й руска консисторя дає в тім зглядї знаменитий приклад. Се остатна погань, на котру не стає слів, щоб єї доволї напятнувати!

Дня 14. с. м. держав у нас відчит голова станїславівскої „Рускої Бесїди“ і філії „Просьвіти“ др. Михайло Коцюба, котрого запросив з Станїславова тутейший „Кружок Русинок.“ Прелеґент говорив про фризури і строї жіночі. Цікавого на скрізь відчиту вислухало з приємностию до 100 зібраних інтелїґентних Русинок і Русинів. Відчит відбув ся в товаристві „Родина.“

Ник. К. Ж.

Електричне осьвітленє в Перемишли. Тамошна рада мійска ухвалила завести електричне сьвітло і поручила маґістратови, щоби на основі оферти фірми Барбріх заключив умову о заведенє електричного сьвітла в Перемишли з фірмою Барбріх, Сіменс і Гальске.

Землетрясеня. Ще не устали землетрясеня у Люблянї, бо все ще дають ся они чути хоч не так сильно, а вже знов доносять про сильне землетрясене у Фльоренциї. Найбільше потерпіли сусїднї місцевости Фльоренциї, де завалило ся богато домів і богато людий покалїчило ся, а 5 людий погибло. В самій же Фльоренциї богато домів ушкоджених. Землетрясене далось також чути в Ареццо, Сиенї, Пяченцї, Больонї і Пармі.

На площи галицкій у Львові має будувати ся красна галя на взорець берлиньскої Kaiserpasage. Перехід має бути на вхрест в три сторони; в партері будуть склепи, в мезанінї маґазини а на першім поверсї три салї, котрі можна би винаймати на концерти, балї і всякі збори. Цїлий будинок обіймав би 1666 метрів. Плян будови зладив будівничий Равский і обчислив кошти на 300.000 зр., а дохід річний brutto на 35.000 зр.

Огнї. З всїх сторін Галичини доносять о великих огнях, які повстають часто з неосторожности. Страти величезні, бо більша часть погорільців необезпечена. В Лїшни повіта дрогобицкого вибух минувшого тижня огонь з неосторожности в коршмі і погоріло по-над 20 господарств, а що ще сумнїйше, в огни згоріло пятеро людий: три мужчини і дві женщини, ратуючи своє майно. А треба знати, що підчас пожежі лютувала сильна буря. — В Комарні згоріло 150 домів, з котрих лише 5 було обезпечених. Пожежа тревала два дни. Тисяч і двіста осіб остало ся без даху і хлїба. Шкода виносить 200.000 зр. — В Добротворі коло Камінки струмилової згоріло в ринку 20 домів. Причиною огню, як оповідають собі люди, має бути один жид, котрий вибираючись до Америки, умисне підложив огонь.

Для винаходців. Сенатови Сполучених держав американьских предложено проект фонду основного в сумі 100.000 долярів. Призначені они для того, котрий ще перед р. 1900 винайде бальон, котрим би доказав практичне переведенє плавби у воздуси і котрий би міг особи і товари 48 кільометрів на годину воздухом повезти з відповідною безпечностию.

Дорогі льви. Перед цїсарскою палатою в Пекінґу стоять від непамятних часів два золоті льви, котрі репрезентують велику вартість. Коли в роцї 1860-ім анґлійско-француске війско ішло на Пекінґ, Хінцї насмарували льви сивою барвою, так що Европейцї на них зовсїм не зважали, бо думали що то з бронсу. Коли-ж тепер Япанцї готовили ся іти на Пекінґ, Хінцї сховали своїх львів скоро. Тепер вже мир забезпечений, отже хіньский цїсар наказав, щоби львів поставити на їх старе місце.

Романтична історія. В передпослїднім числї ми подали вість про мантїйку віденьску, котра називала себе ґр. Лейнінґен-Вестербурґ. Отже полїция викрила, що она є родом з Відня, називає ся Марія Штайбль. Була кілька разів вже карана, віддала ся за якогось Цайтельбирґева, котрий тепер жиє в Хорватиї. Хто-ж єї „донька", се ще не знати.

Пир у Япанців. Недавно видано у Ню-Йорку книжку о Япанії п. т. Glimpes of infamilliar Japon, в котрій автор описує пир япаньский. Пир відбуває ся так: З початку нїхто не говорить й одного слова. Гостї позасїдають в квадраті і слуги, котрі ходять босї, щоби не робити нї найменьшого галасу, ставлять стіл. Навіть з улицї не доходять крики, бо реставрациї, в котрих відбувають ся такі пири, віддїлені від улиць великими огородами. Вреште господар перериває загальне мовчанє формулою: „Вибачайте, що гостина скромна і зачинайте пир!" Всї беруть зараз знаряди в руку, а слуги приносять ріжні страви. Аж пізнїйше входять до салї молоді гарні Япанки в шовкових сукнях, прикрашених цьвітами. То танечницї, котрі при кождім більшім принятю мусять бути. Їх танцї оживлюють гостий і в салї зачинає лунати сьміх, жарти — словом — мовчанє зчезло. Танечницї вносять з собою веселість і житє, але жаден з гостий не позваляє собі неприличного жарту. Сей звичай нарушають тілько Европейцї...

Нове озеро коло Риму. Одна римска ґазета пише: В очах з великодної суботи на недїлю почувало кількох пастухів в шопі коло горбка Сан Мартіно недалеко місцевости Лепріняно під Римом, коли нараз вівцї, що були в тій шопі, стали дуже блеяти, а відтак кинули ся в розтїч. В тій самій хвили почули пастухи сильний гук під землею, при чім трясла ся земля. Перепуджені вибігли з шопи і побачили, як перед ними отворила ся чорна пропасть, з котрої показала ся синява полумінь а в воздуси чути було сїрку. Пастухи утїкли на поблизький горбок, а над раном пішли до села і розповіли о всїм місцевому начальникови. Начальник разом з кількома відважними мужчинами вибрав ся зараз на місце і підійшов над сам край пропасти. Земля запала ся була на 12 метрів завглубшки, але в тім часї, коли там була зверхність громадска, заглублене було ще сухе і лише сїркові випари добували ся на верх. Кілька днів пізнїйше зробив собі до сего заглублення дорогу потік Ґрамічия і наповнив его водою, але рівночасно сам висох, хоч перше було в нїм тілько води, що обертав два млини. Береги нового озера такі рівні, немов би були витесані з каменя. З води вистає кілька зелених островців. — В подібний спосіб як тепер повстало в тій самій околици 1856 року озеро Пуццо, котре й доси істнує і має богато води.

Потонув меньший нїмецкий корабель „Йоахім Християн" з цїлою залогою. Доси знайдено три трупи.

Оголошеня на хмарах. Перший раз появили ся оголошеня на хмарах на виставі в Чікаґо. На даху одного великого будинку виставового, на висотї 30 сяжнїв від землї, уставлено великий рефлектор системи Манґена, з котрого падало дуже ясне сьвітло від луку Вольти. В напрямі проміня уміщено грубий картон, на котрім були повирізувані всякі знаки. Сьвітло електричне, переходячи через вирізки, переносило знаки в дуже великих розмірах на темне тло нічних хмар. Таким способом можна було бачити ті оголошеня дуже далеко. Адмінїстрация вистави, коли небо було нохмарне, оголошувала що нечера таким способом число гостий на виставі і всякі фрази та малюнки і тим безмірно забавляла мешканців Чікаґа та околиці. По замкненю вистави перевезено апарат „оголошень на небозводї" до Ню-Йорку і уміщено на даху великого будинку, в котрім містить ся редакция і друкарня часописи New-York World. Приклад той показує всякі оголошеня і реклями на небозводї обертаючись на рівні сторони. Коли хмар нема на небі, то обходять ся і без них: пускають велику бомбу в воздух, тая пукаючи видає таку скількість диму, що він заступає хмару. Розуміесь, такі оголошеня на небі дуже дорогі. В остатних часах звязало ся в Парижи товариство таких оголошень на небозводї.

Помер: в Чернівцях о. Лев Попескул, б. гр.-прав. парох при церкви сьв. Николая, в 57-ім роцї житя. Покійний був дуже ревним і людяним сьвященником та справедливим для руских парохіян, хоч сам був з роду Волох. Вічна ему память!

Спілки рільничі.

(Конець).

Перед усім годї згодити ся, щоб устава державна опріч головних засад мала містити також подрібні постанови, а то з тих причин:

Обставини економічні в поодиноких краях дуже відмінні, розвиток автономічний не однаковий, а до того більший то меньший розділ поміж народностями, котрий виявляє ся навіть між людьми одного і того самого стану, се все вимагає, щоб рада державна ухвалила лиш головні засади заведеня спілок, а щоб поодинокі постанови, як примиром: як за великий має бути ґрунт, котрого властитель мусїв би належати до спілки? чи орґанізувати мужиків і дідичів у спільних спілках чи в осібних, котрі що йно в краєвій спілцї мали-б злучити ся? як за великий має бути обем (границї) спілки? як мають переводити ся вибори старшини спілкової? яка мала-б бути орґанізация управи спілкової? який даток мав би платити ся на потреби спілки? — щоб оттакі постанови виходили від соймів. (А як же-ж ви, рускі хлїбороби, думаєте? Що лїпше для вас було-б: чи щоб такі постанови вийшли від ради державної, чи щоб они вийшли від соймів?)

Аби орґанізация властителїв землї була успішна, до того треба, щоб кождий з них мусів належати до спілки. Байдужність наших рільників до товариств, котрі заступають їх интереси, доконечно вимагає того примусу. Правда, що із 928 спілок, які після проєкту мали-б повстати, значна часть не була-б чинна так, як ся належить, не сповняла-б докладно свого завданя, чи то задля недостатку людий відданих щиро справі хлїборобів, чи з иньших причин; але интереси так важного стану, як стан хлїборобский, вимагають доконечно, щоб кождий приналежний до того стану причиняв ся до осягненя спільної цїли.

Орґанізация купців і промисловців в палатах торговельних і промислових і успіхи і користи, які они потрафили здобути для свого стану дорогою уставодавства, промовляють ясно за примусом. З другого боку досьвід учить, що неоден чоловік енерґічний і свому рільничому станови тїлом і душею відданий аж умлїває з працї, аби позакладати добровільні спілки, і нарештї видячи байдужність хлїборобів до своїх щирих заходів, покидає бороти ся з явними і тайними ворогами таких спілок, котрим хлїборобскі спілки солею в очах; такі люди в примусових спілках могли-б дуже богато доброго для хлїборобів вдїяти.

Проєкт устави постановляє, що в кождім судовім повітї мала-б бути рільнича спілка, але границї спілок треба-б означувати не після судових повітів але з огляду на рільничі обставини; та се зрештою річ меньше важна. Але годї згодити ся на те, щоб спілки залежали від полїтичної повітової власти. Правительство має очивидно на думцї, щоб урядники правительства мали провід в спілках. То буде мати свої недогоди. Длятого цїлком справедливо каже Ческий Видїл краєвий, що більший або меньший успіх спілок залежати буде від власної дїяльности членів тих спілок. Коли самі члени не виявлять такої дїяльности, то єї не розбудить і урядник. Длятого спілки повинні мати як найбільшу автономію, а вплив державної власти повинен обмежати ся лиш на те, щоб глядїти, аби спілки не пішли поза межі своєї дїяльности. Правда, треба надзору над зарядом маєтку спілок, але той надзір повинні мати автономічні орґани, бо урядники державні не можуть мати такого докладного знаня потреб і обставин хлїборобів, як орґани автономічні, де засїдають понайбільше самі таки хлїбороби. (А що рускі хлїбороби на те? Чи потягають за старостою, чи за маршалком? Чи гадають, що лїпший буде для спілок надзір урядників державних, чи Видїлу повітового або краєвого?) Ческий Видїл краєвий думає, що урядники автономічні могли-б провадити справи спілок, а в радах повітових могли-б спілки мати поміщене — се було-б все таки якимсь улекшенем для спілок. І є в тім богато правди, так що могло-б се стосувати ся до всїх країв Австриї з їх більше або меньше розвиненим автономічним житєм. Було-б се не добре обмежати самоуправу в таким тїлї, що на то і є, аби полїпшити матеріяльні обставини кождого з осібна і таким чином ратувати цїлий стан хлїборобский. (Так думає, як сказано, Ческий Видїл краєвий і справоздавець ґр. Цедтвіц, бо у тих краях автономічне житє дуже розвинене, але що нам думати, де наші люди понайбільше лиш тілько і знають про раду повітову, що на ню треба давати грошї, а є і такі, що і того не знають, на що дають грошї?!)

§ 16-ий проєкту устави надає спілкам дуже обширне завданє (гл. в. попередім числї). Таке завданє може сповнити лиш здоровий орґанізм, що має в собі велику міць до житя, в котрім всї всіма силами мають дбати про спільні интереси хлїборобів під проводом людий, що мають серце і розум до того.

Не можна гадати, що всюди і зараз таки по їх заведеню спілки рільничі возьмуть ся вповні до хосенної працї. Одні будуть рвати ся наперед, другі приостануть, але з часом, коли

люди побачать на успіхах деяких спілок хосенність їх, тоді наберуть до них віри, і станують навзаводи з другими працювати над поліпшенем власної долі. З початку будуть спілки мати лиш малий грошевий успіх, але придбавши гроший — очивидно не з високих вкладок спільників, а з власної розумної праці — зможуть они розширити і поглубити свою діяльність; аж тоді, коли гроша найдесь подостатком, можна буде заводити чиншові господарства. Отсе завданє спілок є так дуже важне, а ціль, котру таким чином хоче ся осягнути, така висока, що треба великої відваги, аби повірити їх спілкам, аби їх що йно мають заводити; треба і се не спускати з очий, що аби творити чиншові господарства, на те треба богато гроший, а спілки рільничі з початку задля великої нужди серед рільників за богато не зможуть офірувати на ту ціль.

§ 20-ий проекту постановляє, що вкладка спільників має виносити найбільше 1% від ґрунтового податку на краеву спілку, а 4% на спілку повітову. Крім того треба буде на перші кошта заложення спілки дати що найбільше 1% від ґрунтового податку. Отже новий тягар на наших хліборобів спав би в 5—7 процентовім додатку до податків. В біднійших повітах мусіла-б значна сума з того іти на утворенє чиншових господарств, так що спільникам самим мало доставляла-б спілка користий; проте годі буде зараз таки з початку брати ся заводити чиншові господарства.

Відтак поставив ґр. Цедтвіц резолюції, котрі докладно, як ми бачили, з'їзд обговорив, і нарешті ухвалив з'їзд компромісову резолюцію, котру ми подали вже послідного разу, і котра де в чім ріжнить ся від думок ґр. Цедтвіца.

Важне се, що з'їзд домагає ся заведеня примусових спілок, що такі спілки мають завести ся уставою державною, а лиш дальше вробразоване спілок мало-б наступити на підставі устав краєвих, та що спілки рільничі мали-б найсамперед сповняти лиш те, що приписує §. 16-ий; чиншові господарства мали-б они закладати аж пізнійше, коли вже наберуть сили.

Не забарить ся і будем мати уставу о спілках рільничих. Треба-ж нам Русинам завчасу приготовляти наших хліборобів на нову уставу, треба докладно обзнакомити їх з тям, чого устава хоче і що їм треба буде робити, аби ту уставу для себе як найбільше використатати. Тим ми віддамо нашому народови більші услуги ніж — ну, ніж переливаючи все з пустого в порожне свої жалї на всіх і на вся, а не докладаючи власної праці, аби поліпшити свою долю. Чужими руками добре лиш грань загортати!...

ТЕЛЕҐРАМИ „БУКОВИНИ".

Відень, 22. мая. Міністер ґр. Ґолуховский принимав урядників міністерства заграничних справ і в відповіди на промову першого секцийного шефа бар. Пасетіого висказав свій жаль, що Австрия в ґр. Кальнокім тратить дуже заслуженого і умного мужа державного. Старанєм его буде вступити в сліди свого попередника.

Відень, 22. мая. Вчера померли компоніст Франц Супе і посол до ради державної Найвірт.

Відень, 22. мая. При виборах до сойму Істриї перейшли з винятком одного округа всї італїяньскі кандидати.

Константинопіль, 22. мая. Султан надав російскому міністрови двору Воронцев-Дашкови великий кордон ордина меджіде в брилянтах, ґенеральному ад'ютантови Обручеви великий кордон ордина осьманьского в брилянтах.

Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей. З друкарні Г. Чоппа.

